

Dream Factory OSTRAVA

SNÁŘ Z TOVÁRNY

MAGAZÍN FESTIVALU DREAM FACTORY OSTRAVA 2015

NEDĚLE 7. ČERVNA 2015

6

ROCKEŘI AŽ DO KONCE

Na sobotním programu se objevila dvojice inscenací, kde ústřední figuru tvořili nenapravitelní rockeři a hedóni, kteří jeli naplno až do konce. Jedním z nich byl reformátor a kazatel Jan Hus a druhým takovým přízrak ztělesněný týpkou, míhajícím se v prózách Jana Balabána.

Miloš Orson Štědroň se v autorských hudebně-dramatických projektech, pro které sám píše hudbu a libreta, už vyrovnával s Václavem Havlem, Gregorem Johannem Mendelem, Františkem Kupkou a řadou dalších osobností, „top stars“ české kultury, politiky i umění. Další figurou vhodnou pro muzikálovou interpretaci se Štědroňovi stal český „nenapravitelný“ umučení duchovní. V inscenaci Hus až do konce vnímá jeho odkaz i život jako paralelu ke startu kariéry hvězdy světového formátu, jejíž největší obhajobou bude vyvrcholení světového turné v Kostnici. Nápad je to jistě originální už tím, že se odklání od tradičního otrockého

výkladu událostí čtrnáctého a patnáctého století. Žel bohu zůstal někde v mlze, protože výraznější rozvíjení metafory se objeví až v druhé polovině. Režisérka Adéla Laštovková Stodolová v inscenované písňové skice sice otevře několik linek, které ale nijak neukončí, ani je nepropojí do žádného oblouku. Příklad za všechny: hned na začátku vystoupí dvojice v protichemických oblecích (jestli jsou archeologové či poslové budoucnosti je přece jenom vedlejší) a objeví kalich. Nejzáhadnější element celého kusu zůstane stejně záhadný do konce. Není ani lehce naznačeno, proč někdo znovuobjevuje symbol kališnictví zrovna dnes. Stěžejní linku tvoří dialog Jana Husa (Radúz Mácha) a Johna Wycliffa v podání Jana Mikuška, jehož vysoký zpěv je v inscenaci tím nejvýraznějším.

Druhý rockerem sobotní Dream Factory byl ale někdo jiný, docela skutečný hráč české literatury, básník křehkého jha a ostrých loktů spojený s Ostravou jako málokdo. Jan Balabán čerpající inspiraci

z bezedné hlubiny genia loci „černé perly všehomíra“, jak by se Ostrava dala pojmenovat, se zhmotnil v inscenaci pražského Švandáku. Balabánovy křehké příběhy vyhořelých, obhroublých, existenciálních, možná nešťastných ztroskotanců adaptoval Martin Františák a ústřední dvojici hledající v bezčasí vzájemné porozumění hráli Jiří a Filip Čapkovi. Do prostoru Pod věží, zkrátka do Ostravy, se tak vrátil více než jeden z městem odkojených i vychovaných synů. Nakolik to bylo inscenací, očekáváním místních patriotů (a tuším správně Balabánových přátel) nebo skvělým nasvícením místního inventáře rezavějších řetězů těžko soudit, ale mozaika složená z různých povídek své kouzlo měla. Hlavním pocitem mezi občasným zaburácením z nedaleké válcovny trub byla prchlivost tolik podobná festivalovému prožívání a koneckonců festivalu jako takovému.

Martin Macháček

Deregulace násilností

Soubor 11:55, který vznikl z loňského absolventského ročníku KALD DAMU, působil od letošní sezony nejprve v prostoru Venuše ve Švehlovce na Žižkově a na jaře se pak přesunul na scénu Jatka 78. Absolventské inscenace Hodní chlupci a Regulace intimity se tady dočkaly obnovených premiér. Obě jsou herecky přesné, nápadité a zcela odlišné.

Hodní chlupci v režii Jana Mikuláška se sice hlásí ke kultovnímu románu Anthonyho Burgesse Mechanický pomeranč, ale jedná se pouze o vzdálené východisko. Vyjma tří motivů (pomeranč, Beethoven, scéna znásilnění) a společného tématu jdou Hodní chlupci vlastní cestou. Velkým pozitivem inscenace je to, že nikdy nesklouzne do zbytečného patosu.

Hudební koláž je nosným prvkem inscenace, přesně jak by tomu u Mechanického pomeranče mělo být. Nad to

všechno je třeba vyzvednout scénografi Pavly Kamanové – sterilní zóna za sklem poslouží stejně dobře jako psychiatrická léčebna i jako nahrávací studio. Strohy vykachlíkovaný prostor s sebou přitom nese spoustu konotací, na něž není třeba nápadně upozorňovat, a tak brání výsledek před přílišnou explicitností. Sklo, jímž je scéna rozdělena na dva plány a které symbolizuje distanc dvou světů, nepochopení, nepřekonatelnou mez, je důležité hlavně pro formulaci stěžejní myšlenky – že jakkoli intenzivně budeme na násilí upozorňovat, stejně to bude vždycky jen jeho zobrazování, daleko vzdálené od reality.

Regulace intimity, která vznikala pod vedením Jiřího Havelky, čerpá z úplně jiného soudku. Jedná se o inscenaci, která si nezádá ničeho jiného, než herců samotných. Ti na základě sedmi otázek (Co mě sere? Co miluji? Za co se stydím? Co mě mrzí? Co mě dojírá? Čeho se bojím? V co

doufám?) s agresivní razancí páli své odpovědi do diváků, odhalující tak sami sebe víc a víc. Výpovědi jsou vždy prokládány většinou vtipně vypořádaným kratičkým sehráním konkrétního problému, na který právě hovořící herec upozorňuje. Regulace intimity je velmi dobře zvládnutá inscenace, ale účelně zpracovaná jako emocionální vyděračství. Divákovi totiž baví ze tří důvodů. Prvním jsou sdělení samotná, s nimiž divák souhlasí a identifikuje se tak s hercem. Druhým divákovo vlastní uvažování, co by řekl, kdyby s herci stál v řadě a měl mluvit. Třetím je fakt, že lidi prostě baví sice neškodné, ale v podstatě bulvární informace. A nejde v tomto případě jen o Vladimíra Polívku. Jakýkoli herec, ať už sebemeně známý, je při takové sebezpytující exhibici zajímavým materiálem. Přes všechny kvality se tak Regulace intimity neubrání líbivosti a podbízivosti.

Otto Linhart

Segregace jako epos

Přesně týden poté, co se herci brněnského HaDivadla (turisticky i herecky) účastnili pietního aktu Pouť smíření, připomínajícího sedmdesáté výročí tzv. brněnského pochodu smrti, zahráli představení Vyhánění Gerty Schnirch také v Ostravě. Lze s určitostí říct, že téma poslední dobou značně rezonuje v celé republice i dramaturgii divadel a dokládá (jak doufám) potřebu se konečně vyrovnat s „konečnými řešeními“ všeho druhu. Co je na příběhu Gerty ale to nejsilnější? Příběh sám, to, že se na Gertě vyřídil, kdo mohl (včetně dějin), nebo vědomí, že společnost (alespoň těch, co chodí do divadel) dokáže kriticky nahlížet na českou pozici v poválečných událostech? Někteří inscenaci označili za „návodnou“ a „černobílou“. Já se tentokrát stavím na stranu nadšeného publika, které s evidentně silným prožitkem spontánně aplaudovalo ve stoje.

Martin Macháček

Chuck Palahniuk nám poslal balíček

S představitelem hlavní postavy kultovního pandánu nekorektní provokace Klub rváčů, hercem Markem Němcem, jsem vedl emailovou konverzaci o jedné z výjimečných inscenací ústeckého Čihoráku i jeho vlastním režijním počinu.

Jedním z témat letošního Dream Factory je násilí a Klub rváčů se tam náramně vyjímá. Máte někdy podobné pocity jako hlavní hrdina?

Troufnu si říct, že ano. Ten ohromný kalup, tlak na výkonnost, vytváření podivných pracovních míst, do nichž musí člověk vkládat své přirozené schopnosti, jsou často bizarní a absurdní. Představte si, že jste mladý silný člověk schopný čehokoliv a váš zaměstnavatel po vás chce, abyste létal ze státu do státu např. kontrolovat nasycenost limonády bublinkami v řetězci restaurací... Když nemáte nic jiného (koníček, víru) jistě vám za čas přeskočí. To je Fight Club...

Vždycky mě na inscenaci Klub rváčů fascinovalo, že vám dal Palahniuk k uvedení práva osobně. Vzpomenete si na to, jak domluva probíhala?

Psalí jsme mu přes jeho agenty a odpověď byla zamítavá: „Chystá se muzikál na Broadwayi“. Pak jsme se přes fanclub dostali k newyorské adrese, kde Chuck občas pobývá, napsali mu srdceryvně hrdý dopis, že jsme malé, chudé a dobré divadlo. A bylo! Přišel nám balíček a v něm dopis, konfety, fotka Chucka, Breda Pitta a Norton, dětská manikúra, falešný dolar, sliz ve tvaru oka a podobné blbiny. Dosud ten relikviiář máme.

Jak jste se s kolegy popasovali s Finchevým kultovním filmem a výraznou hereckou stylizací hlavních postav?

Žádná stylizace. Hrajeme příběh živých lidí z masa a kostí. Rvačky jsou nebezpečné a často dochází ke drobným otlukům.

Klub rváčů se hrál poměrně dlouho. Když jste jej uváděli v Činoheráku naposledy, vysloužil si skoro čtvrt hodinový potlesk. Bylo to těžké loučení se Střekovem a vůbec Činoherákem jako takovým?

Bylo to velmi emotivní. Klubem rváčů jsme získali ústeckého diváka. Hrají v něm všichni, kdo mají ruce a nohy. Ta energie umí být

ohromná, když vás někdo nesmyslně zruší. (Přes 82% návštěvnost domu.) Přičtete-li k tomu anarchičnost a levicovost tématu Klubu, jeho inscenační energii, je to pak rachot!

Jak si myslíte, že to může v Ústí dopadnout?

Nedokážu posoudit.

Mimo hraní také režírujete. Inscenace Terminus, kterou jste nazkoušel v Divadle v Celetné, se násilí také dotýká. Terminus násilí neřeší, ale používá jej jako kontrast k jemnostem uvnitř hry. Je to jako klip k písni od Radiohead „Paranoid Android“.

Terminus tvoří ohromné textové plochy. Jak jste zkoušel s Ladislavem Hamplm i dalšími?

Věděli jsme, že bez zvládnutí textu se nepohneme. Úprava byla hotova do půlky prázdnin, pak se to herci učili. Koncem srpna jsme na to vltli. Nádherná hra... Skvělé tři postavy a my to našťestí nezvorali.

Martin Macháček

?

Anketa

jste to jenom hráli a pak říkal: „Teď si zkuste, co chcete, ale hlavně na reál.“ Takže málem došlo k znásilnění a já jsem dostal pár ran.

2. Asi to, když dvanáctiletá holka odvrátila hlavu při scéně, kdy Honza Čtvrtník ukazuje svého pindoura na jevišti.
3. Jó, dal jsem si špeka po tom, co jsem odnesl, postavil, odehrál, rozbořil a znovu odnesl Chlapce a už jsem to udělal potřetí a dva dny.

Michal Skočovský / režisér

1. Asi sedět čtyři hodiny bez přestávky v divadle, po několika málo pivech. Byl to Frank Castorf: Die Wirtin ve Volksbühne v Berlíně.
2. Že jsme teď konzultovali, jak naši inscenaci „Kopanec“ s Činoherním studiem v Ústí nad Labem dát do tady těch strašně zajímavých prostor. Nic víc není, než divadlo, nic intimnějšího. No, ale ještě není tohoto večera konec.

Filip Bajger / jevištní technik

1. Facku od divadla jsem ještě nedostal, zatím jen příjemné pohlázení.
2. Kontakt z vozidla s odkapovou rourou. Ale to jsem fakt zažil. Bylo to asi před hodinou. Byla to rána, která se mnou docela otrásla. Byl jsem tam jenom já, řidič, stěna a ta odkapová roura.
3. Že to uteče jako voda. Ale je to škoda.

Bořek Joura / herec

1. Když jsme zkoušeli Hodný chlapce, tak po nás chtěl Honza Mikulášek, abychom si dávali rány na scéně, tak

3. Obří. Že jsem na zájezdu v Ostravě. Ve Vítkovicích. A být tady na zájezdu s inscenací, kterou jsem dělal, to je můj sen. To byl můj sen vždycky.

Jiřina Hofmanová / divadelní kritička

1. Když jsem poprvé stála na jevišti téměř profesionálního souboru a pak mi v zákulisí kolegové říkali: „Jé, ahoj, kdo ty seš? Já jsem vůbec nevěděla, že to hraje někdo nově.“
2. Zcela úžasné mezilidské míjení.
3. Částečně se tady plní moje noční můry. Kromě otevíracích dob všech ostravských podniků – to už jsem dneska diskutovala s někým na kameru – se vlastně začíná plnit ta noční můra, že jsem na divadelním festivalu a nejlepší představení, která jsem tady viděla, byla ta, která už vidím po několikáté, což není úplně nejlepší.

ptala se Veronika Dombrovská

Ohlédnutí za debatou Násilí v umění

Program pátečního festivalového dne začal i skončil v Klubu Heligonka na půdě dolu Hlubina. Zatímco v závěru dne byl prostor klubu zaplněn diváky Stand'artního kabaretu Divadla Vosto5, začátek programu proběhl v mnohem komornějším duchu – festivalovou debatou o násilí na divadle.

„Není to tak, že bychom si řekli, že tématem bude násilí a podle toho vybírali inscenace. Každý rok se snažíme přivést to, co si myslíme, že by Ostrava měla vidět. A letos, když jsme se na svůj výběr zadívali, viděli jsme, že téma násilí se v divadle urodilo,“ vysvětluje ředitel festivalu Tomáš Suchánek důvod, proč je násilí tématem letošního festivalu.

Hosté debaty jsou svojí tvorbou velmi různorodí, inscenace, s nimiž se letos účastnili festivalu, ale s tématem souvisí do značné míry – dramatik a dramaturg Komorní scény Aréna Tomáš Vůjtek, autor hry Slyšení o nacistickém zločinci Adolfu Eichmannovi, zářivě elegantní Vilma Cibulková, oceněná Cenou Thálie za roli Leni Riefenstahlové v inscenaci Leni Divadla v Řeznické a Petr Boháč, režisér uskupení Spitfire Company, jehož trilogie pohybového divadla vyplnila velkou část pátečního programu.

Přes značné odlišnosti tvorby jednotlivých hostů mezi nimi dochází až překvapivě často ke konsensu ohledně divákovy recepce historického tématu, tématu navození autentického pocitu lovce a oběti a pochopitelně evergreenu mezi těmito tématy, kterým je financování umění.

„Zajde to tak daleko, že nabiju a vystřelím. Říkal jsem si, že kdybych přišel do Národního, sedl si někde na kraj a někoho zastřelil, tak i herci by si řekli: Ježíši,

ten režisér tam udělal něco nového...; diváci by možná vůbec nereagovali. Já bych se sbalil, šel do tramvaje a byl bych doma dřív, než by vůbec přijela záchranka,“ mluví Petr Boháč zlověstně o divácké reakci na ostřelovače v inscenaci Sniper's Lake. Uklidňuje však následně účastníky debaty odlehčeným povídáním o přijetí Spitfire Company na různých místech glóbu. „Oslo je neskutěčně kulturní město. V Oslu hodí člověk kamenem a trefí designéra.“

Vilma Cibulková, hovořící tónem, který by familiární bezprostředností utišil i menší zemětřesení, naopak zůstává ve svých příspěvcích především na domácí scéně, ať už se jedná o mravní úpadky, kdy finanční příspěvky na Diakonii končí v tunelu Blanka, nebo o provokaci diváka v připravované inscenaci Caligula.

Oproti nezdolné optimistce Cibulkové, která opakovaně prohlašuje, že diváky nepodceňuje, je Tomáš Vůjtek názorově spíš na opačném pólu. Jeho řeč o tom, že se nedaří diváka nikam vést prostřednictvím promyšlené dramaturgie divadla, je zřejmě oprávněná. I přes tuto skutečnost nepostrádá humor. Své povídání o jeruzalémském soudním procesu s Adolfem Eichmannem začne větou: „Já vám řeknu, proč jsem to udělal...“ a začne mluvit o vzniku výše zmiňované divadelní hry. Závěrečný dojem z debaty, jejímž původním tématem bylo násilí v umění? Jak říká Petr Boháč: „Na divadle je možné všechno.“

Celý záznam debaty naleznete během příštího týdne na serveru youtube a facebooku Dream Factory Ostrava.

Otto Linhart

DNES / NEDĚLE 7. ČERVNA

13:00 Důl Hlubina – Vršek
Kopanec / Činoherák Ústí

14:15 Důl Hlubina – Náměstíčko
Prasečí cirkus / (bra)Tři v tricku

15:00 Důl Hlubina – Koupelny
Klub rváčů / Činoherák Ústí

19:00 Divadlo Petra Bezruče
Les / Slovenské komorné divadlo

Z NEDĚLNÍHO PROGRAMU

Činoherák Ústí uvedl Klub hráčů ve světové divadelní premiéře 25. dubna 2008. „O převedení románu usilovala spousta světových souborů, narážela ale na odpor Palahniukových agentů“, řekl Vladimír Čepek. „My jsme získali nakonec unikátní souhlas přímo od autora.“ Poslední představení v bývalém Činoherním studiu si zasloužilo 13 minut dlouhý potlesk.

www.cinoherak-usti.cz

- Kdo se bojí, nesmí do lesa.
 - Dluh má nohy, pole očí, les uší; na ty tři věci pozor mítí sluší.
 - Jak se do lesa volá, tak se z lesa ozývá.
- české přísloví
- Když se kácí les, lítají třísky.

česká přísloví

TISKAŘSKÝ ŠOTEK

Omlouváme se čtenářům i panu Miloši Orsonovi Štědroňovi – v sobotním č. 5 jsme neuvedli, že na otázky o inscenaci na čtvrté straně zpravodaje odpovídal právě on. Prosíme, přijměte omluvu za všechny ostatní neplechy, které tiskařský šotek bez povšimnutí napáchal v hektickém festivalovém tempu.

Redakce

Snář z továrny – magazín festivalu Dream Factory Ostrava 2015. Neděle 7. června 2015, číslo šesté. Šéfredaktorka Tereza Hýsková. Editor Martin Macháček. Redakce Otto Linhart. Spolupracovníci redakce Pavla Bergmannová, Veronika Dombrovská, Ivan Motýl. Fotografie a grafická úprava Lukáš Horký. Kontakt terezah.keys@gmail.com. Zpravodaj vydává festival Dream Factory Ostrava. Ředitel festivalu Tomáš Suchánek.